

УДК 574.4:387.02

**Іванілова К.Ю. гр. ЕО01 – 14; Прокопенко Н.І. гр. П 18-1**

**Наукові керівники: Іванов І.І., к.т.н., доцент; Прокопенко О.М., к.т.н., доцент, кафедра екології, теплотехніки та охорони праці**

Національна металургійна академія України, м. Дніпро, Україна; Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара

## **ОЦІНКА ЗМІНИ КОМПОНЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗВО**

Сучасні екологічні проблеми неможливо вирішити без підвищення рівня екологічної культури суспільства, яку можна розглядати як показник його цивілізованості. Особливо важливим є формування екологічної свідомості студентської молоді, від якої залежить майбутнє країни, її сталий розвиток. Спеціаліст повинен володіти не тільки високим рівнем професійних знань, а й екологічним світоглядом. Він дозволить йому приймати обґрунтовані рішення в своїй діяльності, уникнути помилок, що завдають шкоди природі, або мінімізувати цей збиток. Підвищення рівня екологічної свідомості студентів в період навчання може служити також найбільш об'єктивним показником ефективності навчально-виховного процесу в цьому напрямку, якості роботи викладачів. Тому дослідження стану екологічної свідомості, пошук шляхів підвищення ефективності системи екологічної освіти є дуже актуальними.

Дослідження структури ціннісних орієнтацій студентів Національної металургійної академії України виконувалися за методикою М. Рокіча. В анкетуванні брали участь 160 студентів, серед них 99 студентів-екологів та 61 студент технічних спеціальностей. Обробкою отримані усереднені ранги термінальних і інструментальних цінностей за 18-ти бальною шкалою, які були умовно розділені на першорядні, що зайняли перші 6 місць; другорядні – 7-12 місця і несуттєві.

В цілому оцінка значимості цінностей різними групами студентів збігається або близька одна до одної. Серед інструментальних цінностей головні для опитуваних вихованість і акуратність, відповідальність і чесність, а несуттєві – непримиренність до недоліків і тверда воля, високі вимоги і раціоналізм. Серед термінальних цінностей головні – здоров'я, щастя в родині, цікава робота. Природу відносять студенти до другорядних цінностей: у екологів вона на 8 місці, у майбутніх інженерів – на 12. Серед несуттєвих цінностей з усередненим рангом 11,67 і 13 у цих груп «Суспільне визнання», що свідчить про невисокий рівень амбіційності опитаних щодо свого соціального статусу. «Щастя інших» на останньому місці з найбільшим усередненим рангом (13,86 і 15,57), що може відображати сьогоденні реалії дегуманізації нашого суспільства.

У тестуванні за експрес-методикою «Домінанта» взяло участь 67 екологів та 57 студентів інших спеціальностей. Спочатку проводилося просте ранжування 9 категорій об'єктів в порядку їх важливості з подальшим поділом на 3 групи по домінантності відносини. Потім за модифікованою методикою оцінювалася пріоритетність об'єктів в емоційному, інформаційному, практичному плані і обчислювався середній ранг. Результати вказують на місце природи в групі з середньою домінантністю: 6 місце з рангом 5,16 за спрощеною методикою і 5 місце з рангом 4,99 за модифікованою.

Оцінка рівня екологічної свідомості студентів і його зміни за період навчання виконувалася за допомогою методики «Натурафіл». У дослідженні взяли участь 180 студентів, з них 108 екологів. Діагностика проводилася за 4 основними шкалами: перцептивно-афективній, когнітивній, практичній, шкалі вчинків, а також за додатковою шкалою натуралістичної ерудиції. Дані опитування зіставлялися з контрольними відповідями, визначалися бали за кожною шкалою, а потім показник ставлення до природи як сума балів за основними шкалами. Результати переводилися в стандартну Т-шкалу і

станайни з інтерпретацією показників - від вкрай низького до дуже високого - за допомогою оціночної таблиці. В результаті встановлено, що близько 58% екологів і 54% інших студентів мають середній рівень ставлення до природи. При цьому у екологів приблизно в 2 рази вище % рівнів дуже високого, високого і вище середнього і, відповідно, менше% рівнів зі зниженим ставленням до природи.

Зміна компонентів екологічної свідомості за період навчання показує, що у екологів тренд по всіх шкалах позитивний (рисунок); проявляється тісний зв'язок між часом навчання і рівнем цих компонентів: коефіцієнт кореляції за різними шкалами від 0,84 до 0,98, лише за перцептивно-афективною шкалою у нього відносно низьке значення 0,62. У інших студентів така позитивна динаміка у формуванні екологічної свідомості не виявлена, а на старших курсах спостерігається навіть деяке зниження середнього рівня ставлення до природи. Це свідчить про нагальну необхідність коригування змісту технічних дисциплін, посилення в них екологічної складової.

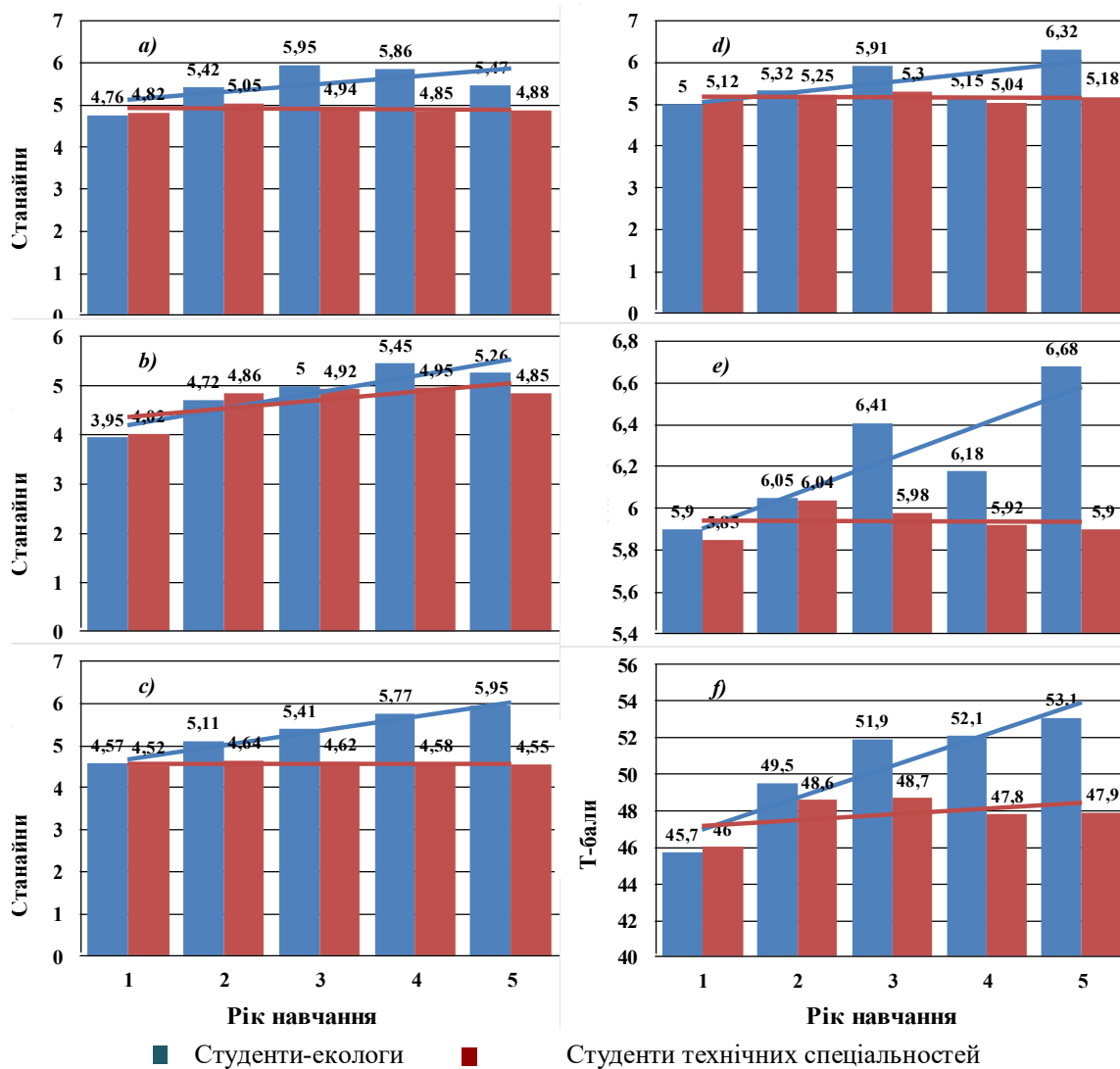


Рисунок – Зміна рівня інтенсивності суб'єктивного відношення до природи студентів по роках навчання в перцептивно-афективній (a), когнітивній (b), практичній (c) шкалі, шкалі вчинків (d) та натуралістичної ерудиції (e) і узагальненому показнику (f)